

PUHTAASTI PARAS!

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA | STRATEGIA 2030

ETELÄ-SAVO – SAIMAAN MAAKUNTA ON PUHTAASTI PARAS!

Maakuntastrategia linjaa kehittämisen kärjet ja niille asetetut pitkän aikajänteen tavoitteet vuoteen 2030. Kolme kärkeä - **VESI, METSÄ, RUOKA** - ovat elementit, joihin perustuvaan yritystoimintaan ja osaamiseen aluetalouden kasvupotentiaali nojaa tulevaisuudessa Etelä-Savossa. Valinnat kytkeytyvät saumattomasti Etelä-Savon luontaisiin vahvuuksiin. Maakunnassa on kaikkiin kärkiin liittyvää vahvaa raaka-ainetuotantoa sekä korkeamman jalostusasteen yritys-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. Kaikissa kolmessa kärjessä digitaalisuus ja digitaaliset sovellukset ovat keskeinen kasvun ja kehittymisen edellytys.

Etelä-Savon – Saimaan maakunnan visio vuoteen 2030 on Puh- taasti Paras!. Visio kuvaa maakunnan kärkivalintojen näkökul- masta vahvoja luontoarvoja ja runsaita luonnonvaroja sekä niitä prosesseja, joiden kautta alueen kilpailukyky nojaa kestävään elinkeinotoimintaan, osaamiseen ja hyvinvointiin. Keskiössä ovat ihmiset - niin maakunnan asukkaat, matkailijat kuin alueella vapaa-aikaansa viettävät. Päämääränä on, että meille kaikille Etelä-Savo on puhtaasti paras paikka työskennellä, opiskella ja elää.

Strategia on laadittu vuoden 2016 aikana yhdessä alueen eri toimijoiden kanssa. Tähän työhön osallistui sen eri vaiheissa lähes tuhat eteläsavolaista (Liite 1) . Prosessissa haettiin yhteistä tahtotilaa sekä teräviä kärkivalintoja tulevaisuuden rakentami- sen vetureiksi. Strategiaprosessia taustoitettiin syksyllä 2015 tehdyllä Etelä-Savon skenaariotarkastelulla, jossa tulevaisuu- den suuntaviivoja kartoitettiin niin globaalista, kansallisesta kuin maakunnankin näkökulmasta (Liite 2). Strategian valinnat konkretisoidaan toimenpiteiksi samanaikaisesti laaditussa Ete- lä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa ja vuonna 2017 laadittavassa maakuntaohjelmassa.

Käynnissä oleva maakuntauudistus koskettaa julkisten palve- lujen myötä kaikkia eteläsavolaisia. Sen tuloksena syntyvien itsehallinnollisten maakuntien rakentaminen haastaa maakun- nat, valtion ja kuntakentän uudenaikaiseen yhteistyöhön. Lisäksi julkisen talouden kireys ja leikkauspaineet tuovat tähän oman haasteensa. Uusien monialaisten maakuntien tehtävät kattavat kaikessa laajuudessaan sekä palveluiden tilaamisen sekä niiden tuottamisen, voidaan siis puhua maakuntakonsernista.

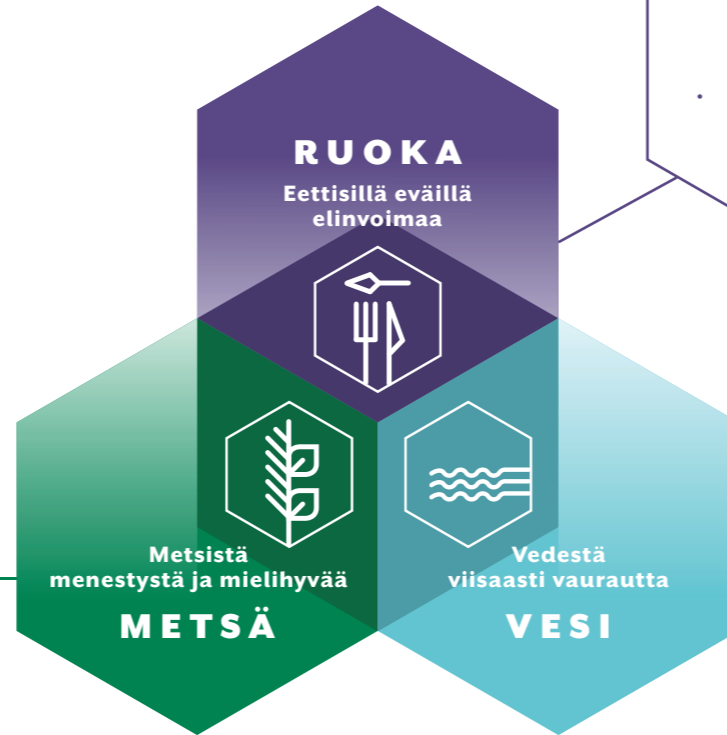
LIITE 1:
MAAKUNTASTRATEGIAN
VALMISTELUN OSALLISTAMIS-
JÄRJESTELMÄ

LIITE 2:
VÄLTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET
JA SKENAARIOKOHTAISET
VARAUTUMISSUUNNITELMAT

TAVOITTEET 2030

- **RUOKAKETJUT** OVAT ERIKOISTUNEET JA HYVIN TOIMIVAT
- **ELINTARVIKEOSAAMISEMME** ON KORKEAN JALOSTUSASTEEN LIIKETOIMINTAA
- VAHVARUOKAKULTTUURI ON KILPAILUETUMME

- ETELÄ-SAVOSSA ON **MAAILMAN PUHTAIMMAT VESISTÖT**
- VESIOSAAMINEN ON **LAAJAA LIIKETOIMINTAA**
- SAIMAAN MAAKUNTA ON **ASUMISEN JA MATKAILUN VETOVOIMAINEN KOHDE**

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA | STRATEGIA 2030

ETELÄ-SAVO – SAIMAAN MAAKUNTA LUO KASVUNSA KOLMELLE KÄRJELLE

ETUSIVULLE

KLIKKAA KOKONAISUUTTA

TAKAISIN

ETEENPÄIN

STRATEGIAN KÄRKIVALINNAT

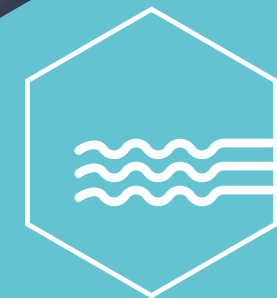
PUHTAASTI PARAS!

ETELÄ-SAVO
SAIMAAN MAAKUNTA

VEDESTÄ
VIISAASTI
VAURAUTTA

VESI

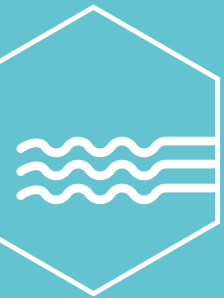

ETUSIVULLE

ETELÄ-SAVON
KÄRKIVALINTA
ON VESI,
KOSKA...

- Saimaa on Suomen laajin ja monipuolisin vesistöalue ja Etelä-Savo on Saimaanmaakunta
- Maakunnan vesistöt ovat suurelta osin erittäin hyvässä kunnossa
- Etelä-Savossa on vesitutkimuksen kansainvälistä huippuosamista erikoisalana vesien puhdistus ja vesiteknologia sekä ympäristötekniikan osaamista ja koulutusta
- Saimaa ja Etelä-Savon järviluonto ovat matkailun keskeisin vetovoimatekijä
- Matkailu ja vapaa-aika luovat maakunnalle suuren – osin vielä hyödyntämättömän – potentiaalin erilaisiin palveluihin

VESI

ETUSIVULLE

STRATEGISET TAVOITTEET 2030

ETELÄ-SAVOSSA ON MAAILMAN PUHTAIMMAT VESISTÖT

- Luontoarvo ja imagotekijä, joka ei säily itsestään

VESIOSAAMINEN ON LAAJAA LIIKETOIMINTAA

- Maakunnan vesi- ja ympäristötekniikan osaaminen on maailman huipputasoa ja mukana ratkaisemassa globaaleja ympäristöongelmia
- Osaaminen kaupallistetaan ja maakuntaan syntyy alalle uusia kasvuhaluja yrityksiä

SAIMAAN MAAKUNTA ON ASUMISEN JA MATKAILUN VETOVOIMAINEN KOHDE

- Saimaan alue on kansainvälisen järvimatkailun ja palveluiden ykköskohde maailmassa
- Vesistöt on hyödynnetty asumis- ja virkistyskäytössä kestävästi

VESI

ETUSIVULLE

METSISTÄ
MENESTYSTÄ JA
MIELIHYVÄÄ

METSÄ

ETUSIVULLE

ETELÄ-SAVON
KÄRKIVALINTA
ON METSÄ,
KOSKA...

- Etelä-Savo on Suomen metsäisin maakunta metsäpinta-alan ja metsän kasvun osalta
- Maakunta on Suomen ykkönen kantorahatuloilla mitattuna, mutta jalostusaste on alhainen
- Metsäsektorin koko arvoketjulle perustuu maakunnan biotalouden kova ydin
- Maakunnan metsäosaamisen kärkenä kuitu- ja prosessiteknologia edustaa kansainvälistä huippua alallaan
- Etelä-Savon metsäklusteriin liittyy kiinteästi metalliteollisuus/konepajateollisuus, joka tuottaa menetelmiä ja laitteistoja erityisesti kuitu- ja prosessiteollisuuden käyttöön globaaleilla markkinoilla
- Maakunnassa on vahvaa metsäsektoriin koulutusta – Etelä-Savossa on maan suurin toisen asteen metsäkoulu/kouluttaja
- Metsä on osa eteläsavolaista kulttuurimaisemaa ja yksi matkailun vetovoimatekijöistä

METSÄ

ETUSIVULLE

METSÄ

ETUSIVULLE

STRATEGISET TAVOITTEET 2030

METSÄT OVAT HYVIN HOIDETUT JA KESTÄVÄSTI HYÖDYNNETYT

- Etelä-Savot metsät ovat edelleen hyvin hoidetut ja monimuotoiset
- Maakunnan metsät toimivat merkittävänä hiilinieluinä.

METSÄOSAAMISEMME JA -LIIKETOIMINTA ON MAAILMAN KÄRKEÄ USEILLA KORKEAN OSAAMISEN ALUEILLA

- Osaaminen konkretisoituu korkeamman jalostusasteen tuotteiksi ja sitä myöten myyntiarvo korkeammaksi.
VISIONA: Puu myydään 100 kerta, josta 10 kerta jo ennen sen kaatamista.
- Metalliteollisuus on kiinteä osa Etelä-Savon metsäklusteria erityisesti TKI- toiminnassa ja laitetoimituksissa

UUDET
SOVELLUKSET
TULEVAISUUTEEN

**MATKAILU JA HYVINVOINTI
LAAJENTAVAT METSIEN MONIKÄYTTÖISYYTTÄ**

- Metsä on hyvinvoinnin lähde ja matkailun tuotesisältö

METSÄÄN
PERUSTUVAN
PALVELULIIKE-
TOIMINNAN
KASVU

RUOKA

EETTISILLÄ EVÄILLÄ
ELINVOIMAA

ETUSIVULLE

RUOKA

ETELÄ-SAVON
KÄRKIVALINTA
ON RUOKA,
KOSKA...

- Alkutuotannolla on vahva rooli maakunnan elinkeinorakenteessa
- Maakunnalla on merkittävä markkinaosuus marjojen, vihannesten ja metsän antimien tuotannossa koko maan mittakaavassa
- Maakunnassa on elintarviketurvallisuuteen ja elintarviketechnologiaan liittyvää tutkimusta ja tuotekehitystä
- Etelä-Savossa toimii valtakunnallinen Luomuinstituutti ja luomututkimuksen keskittymä
- Ruoka ja ruokakulttuuri ovat matkailun keskeisiä vetovoimatekijöitä

ETUSIVULLE

RUOKA

STRATEGISET TAVOITTEET 2030

RUOKAKETJUT OVAT ERIKOISTUNEET JA HYVIN TOIMIVAT

- Puhtaista raaka-aineista jalostettuja huipputuotteita viedään kansainvälisille markkinoille
- Joustavat, kannattavat ja ketterät yritykset

ELINTARVIKEOSAAMISEMME ON KORKEAN JALOSTUSASTEEN LIKETOIMINTAA

- Elintarviketurvallisuuden osaaminen ja innovaatiot tuotteistetaan sovelluksiksi ja kovan luokan liiketoiminnaksi
- Luomuosaamisen kaupallistetaan merkittäväksi liiketoiminnaksi

VAHVA RUOKAKULTTUURI ON KILPAILUETUMME

- Lähirooka ja luomu huipputuotteiksi
- Etelä-Savo ruokamatkailun keskittymäksi

ERIKOISTUNUT
ALKUTUOTANTO
JA PALVELU-
YRITYKSET

SESONGIT
IMAGOEDUKSI

ETUSIVULLE

IHMISTEN TOIMEENTULO JA VAHVA ALUETALOUS

Etelä-Savo on vuonna 2016 Suomen yrittäjävaltaisimaa maakunta väestön määrään suhteutettuna. Tämä on hyvä perusta tulevaisuuden kasvulle. Kasvu-uralle päästäkseen maakunta tarvitsee investointeja niin aineellisia (infra) kuin aineettomiakin (osaaminen). Vesi, metsä ja ruoka tarjoavat alueella toimiville ja tänne sijoittumista suunnitteleville yrityksille erityistä kilpailuetua paitsi luonnonvarojen ja luontoarvojen, myös teknologiaosaamisen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta. Etelä-Savo on pien- ja mikroyritysvaltainen ja yrityscenttä on erittäin kehittämisorientoitunut ja ketterä uusien liiketoimintamallien edistäjä.

Maakunnassamme on joustavat työmarkkinat. Tämä mahdollistaa alueen oppilaitosten sekä viranomaisten kanssa yhteistyössä räätälöidyt palvelut yrityksille uuden työvoiman rekrytoinnissa ja olemassa olevan työvoiman osaamisen kehittämisessä. Lisäksi alueellamme on paljon sukupolvenvaihdoksessa olevia yrityksiä, jotka tarjoavat mahdollisuuden aloittaa oma yrittäjyysura jo toimivassa ja kannattavassa yrityksessä.

Osaava työvoima ja kilpailukykyiset yritykset

Maakunnan oppilaitokset kouluttavat osaavaa työvoimaa alueen yritysten tarpeisiin. Tulevaisuudessa eriasteista koulutusta järjestetäänkin enenevässä määrin yhdessä yritysten kanssa. Vuonna 2030 maakunnassa on vahvaan osaamiseen pohjautuvaa toisen asteen koulutusta, Suomen paras ammattikorkeakoulu sekä kaikille kärkialoille suunnattua verkostomaisesti toteutettua yliopistokoulutusta ja -tutkimusta.

Matkailu on Etelä-Savossa keskeinen toimiala. Sen ytimessä ovat Saimaan alueen verkostomaisesti toimivat mikro- ja pienyritykset, jotka hakevat kasvua tuotekehityksestä, markkinoinnista ja myynnistä – palveluista. Vuonna 2030 Saimaan alue on ympärivuotisen matkailun vetovoimainen ykköskohde. Tämä edellyttää niin toimivia liikennepalveluita ja matkailun kytkemistä entistä tiiviimmin osaksi maakuntamme palvelu- ja yhdyskuntarakennetta.

Etelä-Savo on lähellä pääkaupunkiseudun ja Pietarin suuria markkinoita. Alueemme saavutettavuutta parannetaan jatkuvasti ja päämääränä on tavaroiden ja ihmisten sujuva liikkuminen Etelä-Savoon ja täältä maailmalle. Pääväylämme ovat Savonrata, valtatie viisi, Savonlinnan lentokenttä sekä Saimaan syväväylä. Muun päätieverkon ja alemman tieverkon merkitys korostuu elinkeinorakenteen kautta, esimerkkinä matkailupalveluiden sijoittuminen ja biotalouden logistiikkavirrat. Parannamme saavutettavuuttamme lisäksi kehittämällä nopeita tietoliikenneyhteyksiä ja -palveluita.

Etelä-Savon maakunta tarjoaa ihmisten toimeentulolle ja yrittäjyydelle sekä yritysten kasvulle hyvän kehitysalustan, joka perustuu alueen omiin resursseihin ja vahvuuksiin, palveluiden toimivuuteen ja nopeuteen sekä asioiden hoitamisen helppouteen. Nämä elementit yhdessä luovat edellytykset tulevaisuuden muuttovoitolle.

"Maailma on markkina"

– Elinkeinoitoimijoiden pajaan osallistunut

*"Täällä on turvallinen
elinympäristö"*

– 9 luokan oppilas

*"Hyvänä paikkana luoda
hyvät perustat opiskelulle ja
työelämälle."*

– 9 luokan oppilas

*"Järvikulttuuri, luonto, mökkeily
ym. aktiviteetit"*

– Hyvinvointitoimijoiden pajaan osallistunut

ETUSIVULLE

PUHTAASTI PARAS!

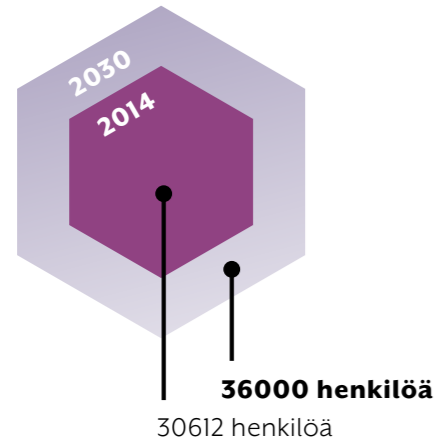

ETELÄ-SAVO

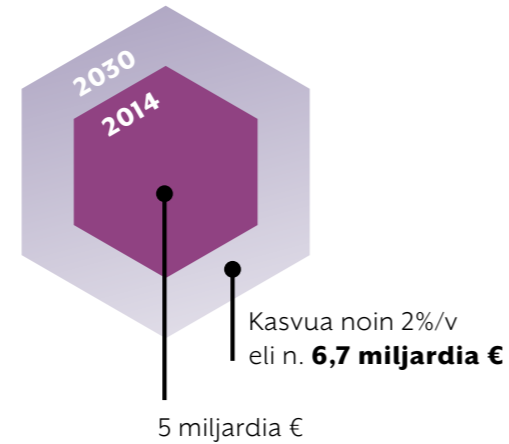
SAIMAAN MAAKUNTA

YRITYSTOIMINTA

**Mikro- ja pk-yritykset
työllistävät maakunnassa**

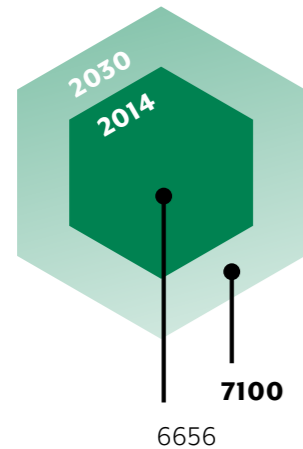

**Mikro- ja pk-yritysten
liikevaihto**

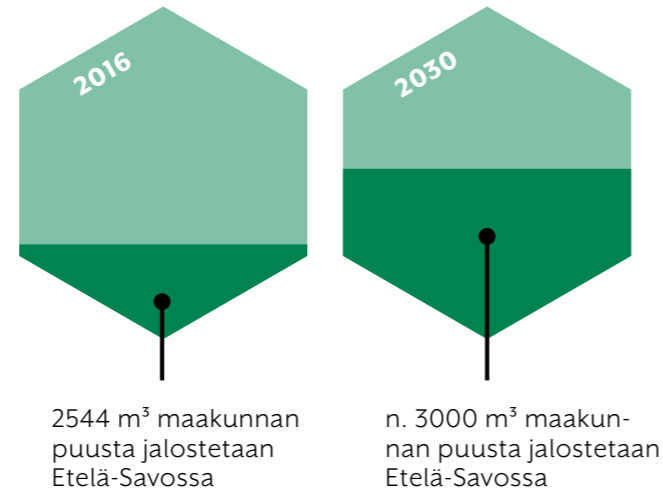

METSÄ

Markkinapuun hakkuuta 1000m³

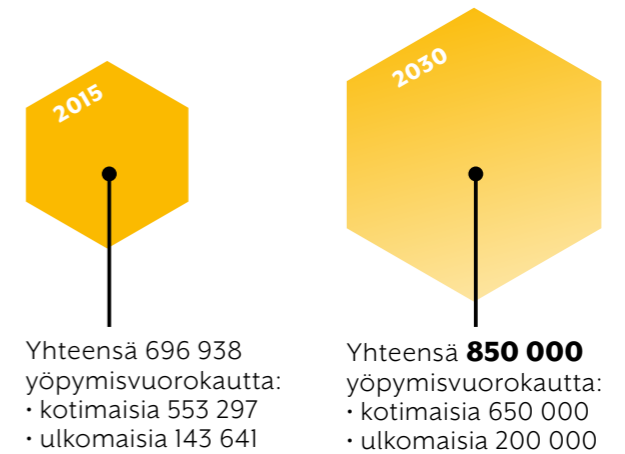

Metsäteollisuuden raakapuun käyttö 1000m³

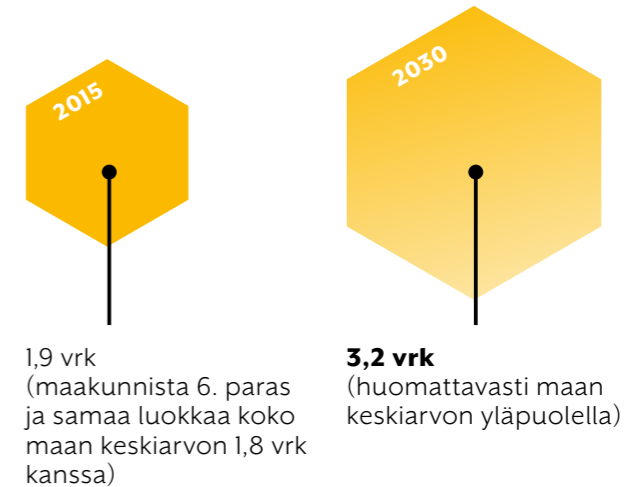

MATKAILU

Yöpymisvuorokausien määrä Etelä-Savossa
(kotimaiset ja ulkomaalaiset matkailijat)

**Asiakkaiden keskimääräinen viipymisaika
Etelä-Savon majoitusliikkeissä**

INNOVAATIOKYKYINEN MAAKUNTA

Vesi, metsä ja ruoka muodostavat Etelä-Savon älykkään erikoistumisen ytimen. Vesitutkimuksessa maakunnassa on osaamista ratkaista globaaleja ympäristöongelmia. Metsäklusteri on Suomen metsäisimmässä maakunnassa tutkimuksen ja tuotekehityksen keskiössä. Ruoka on Etelä-Savossa matkailupalveluiden keskeinen osa, mutta ruoka on myös osa innovaatiotoimintaa. Etelä-Savossa lähiruoka ja luomu ovat elintarviketurvallisuuden tutkimuksen kehitystyön kohteena. Biotalous eteläsavolaisittain tarkoittaa näiden kolmen kärkialan huippuosaamista ja vuorovaikutteista yhteistyötä. Nämä innovaatiotoiminnan ja korkean osaamisen veturit tukevat alueen yrityksiä tutkimuksessa ja tuotekehityksessä sekä lopputuotteiden kaupallisille markkinoille saattamisessa. Avainasemassa ovat digitaaliset innovaatiot, toimintakonseptit ja sovellukset.

Hyvästämään lähtötilanteesta ei päästä eteenpäin ellei innovaatiotoiminnan tuloksia saada kaupallisiksi

Älykäs erikoistuminen ja näppärät arjen ratkaisut

sovelluksiksi ja markkinoille myyntituotteiksi. Vuonna 2030 Etelä-Savossa sijaitsee useita korkeaan osaamiseen perustuvia kansainvälisiä huippuyksiköitä, jotka ovat verkostoituneet laajasti yritysten sekä kehittämis- ja tutkimuslaitosten kanssa.

Maakunnan menestyksen avaimena on vahvan akateemisen innovaatiotoiminnan rinnalla arkea helpottaviin kokeiluihin kannustaminen ja niiden pilotoiminen. Etelä-Savossa on hyvät ja osin vielä hyödyntämättömät mahdollisuudet toimia valtakunnallisten pilottien kokeilumaakuntana. Tämä edellyttää ripeää reagointivalmiutta ja ennakkoluulotonta asennetta. Etelä-Savossa panostetaan toimiviin innovatiivisiin palveluihin, jotka helpottavat asukkaiden arkea sen eri osa-alueilla aina liikennejärjestelmästä hyvinvointipalveluihin.

"Aikaan ja paikkaan sitoiutumattomuus"

– Elinkeino toimijoiden työpajaan osallistunut

"Out of box-ajattelu – rohkeus"

– Yrittäjän kommentti

"Osaamispohja perustuu oppimis- ja uusiutumiskykyyn"

– Koulutus- ja tutkimustoimijoiden pajaan osallistunut

PUHTAASTI PARAS!

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA

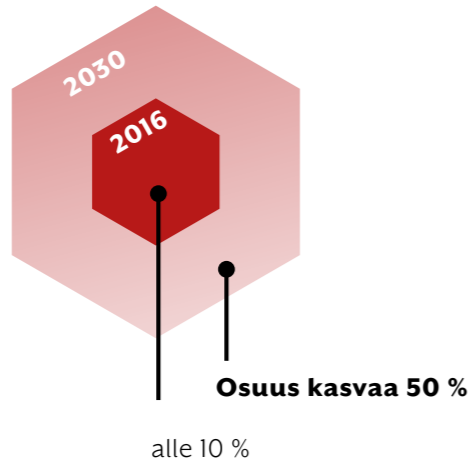
ETUSIVULLE

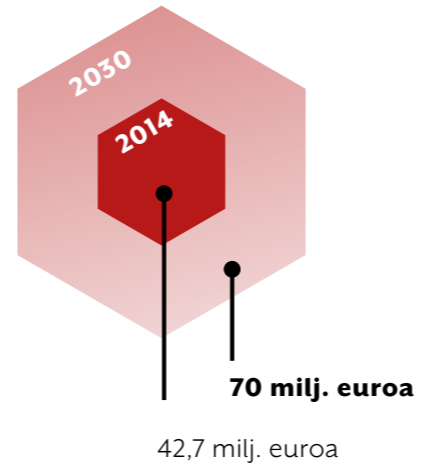

MITTARIT / INDIKAATTORIT

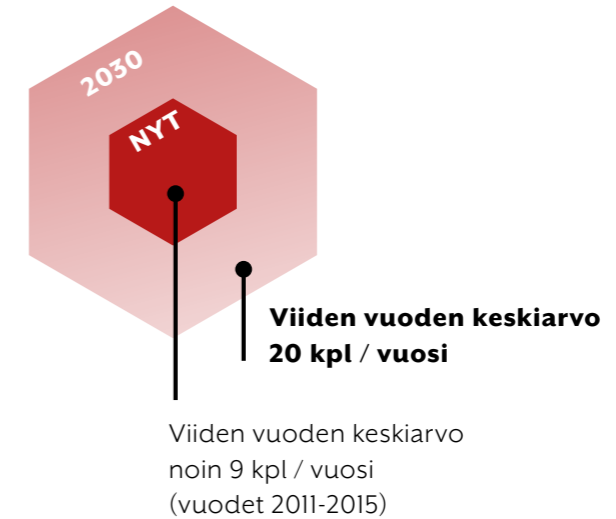
Tutkimusorganisaatioiden kehittämis- hankkeiden rahoitus kansainvälisistä rahoituslähteistä

Yritysten tki-panostukset Etelä-Savossa

Eteläsavolaisten organisaatioiden rekisteröimien patenttien viiden vuoden keskiarvo

ETUSIVULLE

KANSAINVÄLINEN JA MONIKULTTUURINEN MAAKUNTA

Kansainvälisyys on merkittävä osa Etelä-Savon tulevaisuuden kilpailukykyä. Digitaalinen toimintaympäristö tuo kansainväliset verkostot kaikkien ulottuville. Eteläsvolaiset toimijat ovat mukana monissa kansainvälisissä verkostoissa. Kansainvälisillä markkinoilla riittää kuitenkin haastetta. Vuonna 2016 maakunnan yrityksistä vain noin 100 harjoittaa merkittävää^{*)} kansainvälistä vientitoimintaa. Potentiaalia maakunnan yrityksissä kuitenkin on ja kärkialat tarjoavat kasvumahdollisuuksia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Alueen yritysten, oppi- ja tutkimuslaitosten sekä kehittämisorganisaatioiden kansainvälisyysvalmiuksien nostaminen uudelle tasolle vaatii systemaattista ja määrätietoista kehittämistyötä. Eteläsvolaiset toimijat etsivät jatkuvasti uusia kumppanuuksia sieltä missä tarjolla on parasta osaamista iskulauseena: Maailma on markkina. Vahvat yhteydet lähialueisiin ja erityisesti lähimarkkinana

^{*) Määritelmä merkittävälle: Vientiä yli 12 000 € arvosta per vuosi}

Etelä-Savo osana globaalia toimintaympäristöä

Venäjään ovat vahvalla pohjalla. Tulevaisuudessa korostuu myös uusien markkina-alueiden haltuunotto erityisesti yritystoiminnan kasvupotentiaalin realisoimiseksi.

Kansainvälisyys on osa eteläsvolaisten arkipäivää. Maakunnan oppilaitoksissa opiskelee, opettaa ja tutkii suuri joukko kansainvälisiä osaajia, jotka vastaavat maakunnan osaamis- ja työvoimatarpeeseen elinkeinoelämän eri sektoreilla. Oppi- ja tutkimuslaitokset myös myyvät osaamistaan ulkomaille ja koulutusviennistä luodaan vuoteen 2030 mennessä maakunnalle merkittävä tulonlähde.

Maakunnan väestömäärän lasku on valitettava tosiasia, johon positiivista kaikua on tuonut maahanmuutto. Maakunta on kuitenkin vetovoimainen sillä yli 30-vuotiaiden ja alle 15-vuotiaiden muuttoliike on ollut koko 2000-luvun plussalla. Se on estänyt Etelä-Savon väestökehityksen syöksykierteeltä. Muuttovoittoon panostamme

*"Luomu, jossa ollaan jo edelläkävijöitä:
seuraavaan vaiheeseen!"*

– Koulutus- ja tutkimus toimijoiden
pajaan osallistunut

*"Tuotteistamalla
erotutaan muista"*

– Matkailu- ja kulttuuritoimijoiden
pajaan osallistunut

*"Rakennetaan luontaisille
vahvuuksille, unohtamatta uusia ajatuksia"*

– Matkailu- ja kulttuuritoimijoiden
pajaan osallistunut

tulevaisuudessa entistä voimakkaammin. Maahanmuutto on yksi keskeinen väylä, joka tuo maakuntaan uusia asukkaita, työntekijöitä ja yrittäjiä - uusia eteläsvolaisia. Edellytyksenä on aidosti monikulttuurinen toimintatapa ja -asenne.

ETUSIVULLE

PUHTAASTI PARAS!

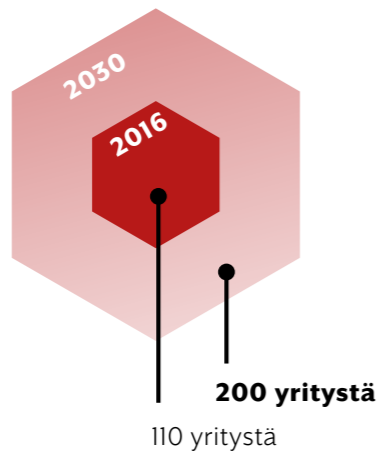

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA

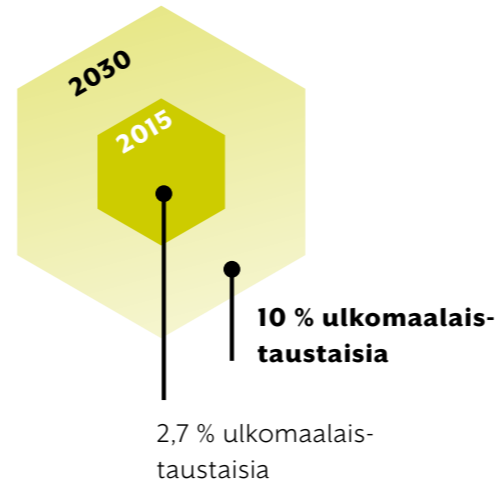
KANSAINVÄLISTÄ VIENTIÄ HARJOITTAVAT YRITYKSET

Maakunnan yrityksistä merkittävää
kansainvälistä vientiä harjoittavien
yritysten määrä

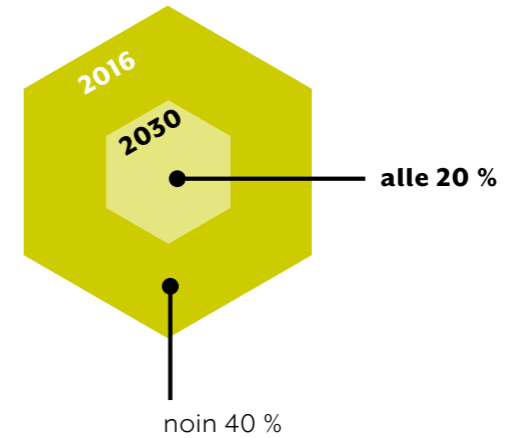

MAAKUNTAAN MUUTTO

Ulkomaalaistaustaiset
asukkaat maakunnassa

Ulkomaalaistaustaisten
työttömyysaste

AINUTLAATUINEN JA MONIPUOLINEN YMPÄRISTÖ

Etelä-Savo on Järvi-Suomen sydän: 25 % pinta-alasta on vettä ja vesistöt ovat lähes kauttaaltaan laadultaan erinomaisia tai hyviä. Euroopan neljänneksi suurin järvi – Saimaa – sijoittuu pääosin Etelä-Savoon ja alueen erikoisuuksiin kuuluu myös saimaannorppa, yksi maailman uhanalaisimmista hylkeistä, jonka kanta on ilahduttavasti kasvanut. Ainutlaatuinen luonto- ja kulttuuriympäristö luo pohjan niin viihtyisälle elinympäristölle kuin matkailun kansainvälistämiselle.

Etelä-Savon metsien kasvu on parhainta koko Suomessa. Terveet, runsaat ja luonoltaan monimuotoiset metsät mahdollistavat niiden kasvavan ja monipuolisen käytön sekä ekosysteemipalvelut. Metsien luomusertifiointi on toteutunut laajasti. Monipuolinen maatalous tuottaa marjoja, kasvihuonetuotteita ja luomulihaa ja –viljaakin.

Etelä-Savo haluaa pitää huolta luonnonvaroistaan ja käyttää niitä

Luonnonvaroja kestävästi käyttävä Etelä-Savo

kestävästi. Metsiä hoidetaan kestävä metsätalouden periaatteiden mukaisesti. Ruuantuotannossa panostetaan monipuolisuuteen ja luomuun. Maakunnassa energiaa tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Kiertotalouden keinoin vähennetään raaka-aineiden hukkakäyttöä tuotannossa ja maa- ja metsätalouden vesistöjä pienennetään määrätietoisesti. Lisäksi pohjavesien laadusta huolehditaan ohjaamalla sille vaaraa aiheuttavien toimintojen sijoitumista johdonmukaisesti. Vuonna 2030 Etelä-Savo on kansainvälisesti tunnettu järvi-, kulttuuri-, ruoka ja luontomatkailualue.

"Toivoisin, että Etelä-Savo pysyisi vihreänä ja elinvoimaisena niinkuin nytkin."

– 9 luokan opiskelija

"Saimaa"

– Yrittäjän kommentti

"Puhdas luonto nousee arvoon"

– Matkailu- ja kulttuuritoimijoiden pajaan osallistunut

PUHTAASTI PARAS!

ETELÄ-SAVO

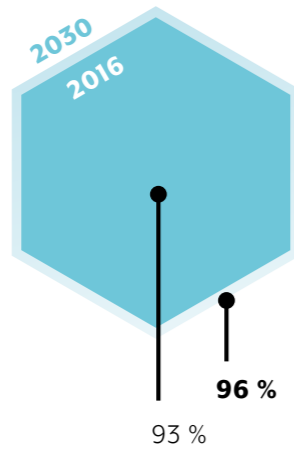
SAIMAAN MAAKUNTA

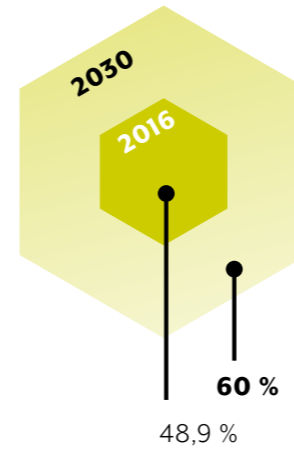
ETUSIVULLE

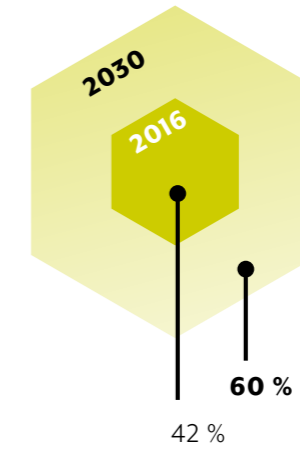
**Etelä-Savon järvien pinta-alasta
luokitellaan tilaltaan erinomaisiksi
tai hyväksi**

**Uusiutuvan energian käyttö
kokonaisenergiakäytöstä**

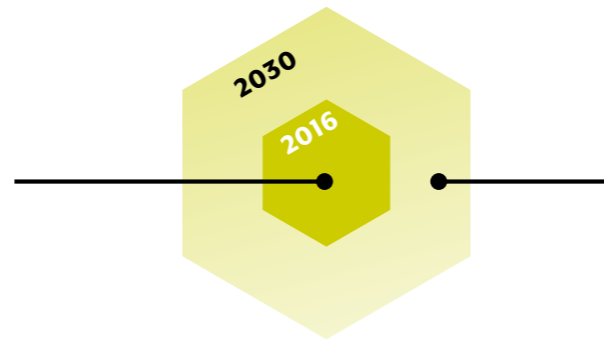

Energiaomavaraisuus

**Luomutuotannon osuus
Etelä-Savon pelloista**

Vuonna 2016 14,5 % Etelä-Savon pelloista on luomuviljeltyä, osuus on suurempi kuin Suomessa keskimäärin

Vuonna 2030 luomutuotannossa on **viidennes peltoalasta**, elintarvikkeet ovat maineeltaan puhtaita

HYVINVOIVAT IHMISET

Maakuntastrategian kärkivalinnat - vesi, metsä, ruoka - tuovat aluetalouteen kasvun mahdollisuuksia. Aineellisen hyvinvoinnin lisäksi niiden puhtaus ja turvallisuus on edellytys sille, että alueen asukkaat, vapaa-ajan asukkaat ja matkailijat voivat kokea elämänlaatunsa hyväksi.

Etelä-Savossa on toiseksi eniten vapaa-ajan asunto- ja Suomessa ja maakuntaa voidaan pitää vapaa-ajan asumisen mallialueena. Ylpeästi voidaan myös sanoa, että sujuva arki on Etelä-Savossa totta. Tämän todistaa se, että yli 90 % Etelä-Savon väestöstä asuu enintään 15 min etäisyydellä taajamien työpaikoista ja palveluista. Sujuvan arjen ansiosta pääosalle eteläsavolaisista jää joka päivä noin 1 tunti enemmän aikaa vaikka harrastuksiin. Puhdas luonto, vesi ja metsä ovat kotiovella. Maakunnan erikokoiset ja -tyyppiset taajamat erikoistuvat omien vahvuuksien pohjalta niin elinkeinojen, asumisen kuin vapaa-ajanasutuksenkin näkökulmasta.

Ennakoiva hyvinvoinnin edistäminen ja turvallinen elinympäristö

Maakunnassa hyvinvointi ymmärretään läpileikkaavana kaikessa toiminnassa ja ennakoivaan hyvinvoinnin edistämiseen panostetaan ihmisten eri ikävaiheissa määrätietoisesti, jotta eläkkeelle jäätäisiin mahdollisimman terveinä ja eläkkeellesiirtymisikä nousisi. Terveyttä ja hyvinvointia kehitetään aiempaa enemmän paikallislähtöisesti mm. yhdessä järjestökentän kanssa.

Hyvinvointiyrittäjyys, terveysturmatkailu, Green Care ovat potentiaalisia alueen omiin vahvuuksiin pohjautuvia uusia ja kasvavia mahdollisuuksia. Niihin panostaminen tuo aluetalouteen kasvun mahdollisuuksia. Huomioitava on myös digitalisaation ja terveysteknologian mahdollisuudet hyödynnetään ihmisten omaehtoisessa terveyden edistämisessä, hyvinvointiyrittäjyyden potentiaalissa ja terveystalouden laadun parantamisessa.

Etelä-Savon mittava kulttuuritarjonta, kulttuuritoiminta ja kulttuuriperinnön vaaliminen ja matalan kynnyksen

liikuntamahdollisuudet ovat olennainen osa hyvinvointia. Maakunnassa järjestetään vuosittain koko joukko kansainvälisestikin tunnettuja kulttuuri- ja urheilutapahtumia, jotka houkuttelevat alueelle runsaasti vierailijoita. Lisäksi nämä alueen omat tapahtumat tuovat asukkailleen hyvinvointia yhteisöllisyyden, sosiaalisen pääoman ja alueeseen identifioitumisen muodossa.

Saimaa ja Etelä-Savo tunnetaan vuonna 2030 ihmisten hyvinvoinnin huippualueena sekä yhteisöllisyyden ja paikallislähtöisen hyvinvoinnin kehittämisen kokeilu- ja mallialueena - myös kansainvälisesti.

"Käytän niitä palveluita yms. jotka ovat minulle tärkeitä ja suosittelen myös muille."

- 9 luokan oppilas

"Viihtyisinä, lapsiperheille sopivana alueena..."

- 9 luokan oppilas

PUHTAASTI PARAS!

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA

ETUSIVULLE

Etelä-Savon asukkaiden hyvinvointi

4. ▶ 1.

Vuonna 2012 Etelä-Savo on asukkaiden hyvinvointia mittaavalla GPI-indeksillä sijalla neljä

(GPI= hyvinvointimittari, joka kuvaa yhteiskunnan hyvinvoinnin tilaa ja sen kehityssuuntaa. Se kuvaa myös hyvinvoinnin tuottavuuden kestävyyttä ja pitkäkestoisia ympäristövaikutuksia.)

Vuonna 2030 Etelä-Savo on asukkaiden hyvinvointia mittaavalla GPI-indeksillä Suomen paras

14. ▶ ≥ 8 .

Vuonna 2015 Etelä-Savo on Kelan ikävakioidulla sairastuvuusindeksillä mitattuna 14. sijalla

Vuonna 2030 Etelä-Savo on Kelan ikävakioidulla sairastuvuusindeksillä mitattuna 8 parhaan joukossa

Maakunnan asukkaiden terveys

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvu vähenee maan keskiarvon suhteessa

MAAKUNTASTRATEGIAN VALMISTELUN OSALLISTAMISJÄRJESTELMÄ

KYSELYT

Keväällä 2016 toteutettiin sähköiset kyselyt peruskoulun päättäneelle ikäluokalle sekä maakunnan yrittäjille kaikissa Etelä-Savon kunnissa.

TIEDOTUS

Strategiaprosessista tiedotettiin aktiivisesti koko valmistelun ajan.

Yhteensä strategian valmisteluun on osallistunut noin

1000
eteläsavolaista.

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA

ETELÄ-SAVON SKENAARIOIDEN KITEYTYKSET

Kuvio esittelee, millaiset tulevaisuudenkuvat eli skenaariota saattavat toteutua riippuen kansainvälisen politiikan kehityksestä sekä resurssien (esim. luonnonvarat, vesi, energia, puhdas ympäristö) saatavuudesta maailmassa. Skenaariot eivät ole ennusteita vaan mahdollisia kehityskulkuja, joihin Etelä-Savo valmistautuu tarvittaessa reagoimaan.

Skenaariot laadittiin yhdessä Gapful Oy:n kanssa syksyllä 2015.

VALTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET JA SKENAARIOKOHTAISET VARAUTUMISSUUNNITELMAT

Skenaarioiden pohjalta laadittiin välttämättömät toimenpiteet, jotka Etelä-Savossa tulisi tehdä riippumatta siitä, mikä skenaario tai niiden yhdistelmä tulevaisuudessa toteutuu. Lisäksi jokaisen skenaarion toteutumisen varalle luotiin omat varautumissuunnitelmansa antamaan suuntaa sille, mitä Etelä-Savossa tulee tehdä tai painottaa, jos maailma muuttuu tietyn skenaarion kaltaiseksi.

TAKAISIN TEKSTIIN

ETELÄ-SAVON SKENAARIOIDEN KITEYTYKSET

AVOIMUUS

SKENAARIO 4: DIGIHEIMOJEN MAAILMA

- Teknologian ja digitalisaation nopea kehitys
- Työn luonteen muutos: automaatio, IoT ja älykkäät järjestelmät
- Teknologiakehityksen mahdollistama resurssien tehokas käyttö
- Monimuotoinen, ajasta ja paikasta riippumaton työ
- Elinkeinorakenteen muutos: perinteinen raskas teollisuus vähenee, jalostusasteen nousu ja palveluliiketoiminta
- Digitalisaatio muodostaa vastavoiman keskittymiskehitykselle
- Ylikansallisten organisaatioiden roolin vahvistuminen
- Valtion ja kolmikannan ohjausvoiman heikentyminen
- Matkailun voimakas lisääntyminen

SKENAARIO 1: ALUEIDEN SUOMI UUDESSA MAAILMANJÄRJESTYKSESSÄ

- Voimistunut ilmastonmuutos ja resurssiniukkuus
- Valtioiden kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen
- Venäjän avautuminen ja modernisoituminen
- Ympäristö- ja ilmastolainsäädännön tiukentuminen
- Lentoliikenteen verottaminen ja lähimatkailun lisääntyminen
- Hyvinvointivaltiomallista kiinni pitäminen
- Yksilöiden ja yritysten vahvat kansainväliset verkostot
- Eri kokoiset yritykset menestyvät sähköisten verkostojen avulla: klustereita muodostetaan paikkariippumattomasti
- Biotalouden alalla toimii keskisuuria ja erikoistuneita yrityksiä

RESURSSIEN
RAJALLISUUS
MAAILMASSA

VOIMAKAS
RESURSSINIUKKUUS
MAAILMASSA

RESURSSIEN SAATAVUUS

KANSAINVÄLINEN VERKOSTOITUMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

SKENAARIO 3: KEKKOSLANDIA 2.0

- Kehittyvien maiden rahoituskriisistä johtuva kysynnän lasku
- Geopoliittinen epävakaus
- Euroopan ja Suomen talouden romahdus
- Markan paluu ja hintakilpailukyvyn parantuminen
- Euroalueen hajoaminen ja Schengen-alueen purkautuminen
- Kansallisen protektionismin lisääntyminen
- Venäjä-pakotteista luopuminen, kahdenkeskisten sopimusten luominen ja venäjänkaupan lisääntyminen
- Hyvinvointivaltion kaventuminen ja keskittymiskehitys
- Kotimaiset suuret metsäteollisuuden ja energia-alan yhtiöt kilpailevat biotalouden alalla
- Matkailun tyrehtyminen

SKENAARIO 2: EU HIEKKALAAKONNA

- Resurssiniukkuus ja raaka-aineiden hintojen nousu
- Laaja pakolaisuus kuivuuden köyhdyttämiltä alueilta
- EU:n federalisaatiokehityksen ja ohjausvoiman vahvistuminen
- EU:n ulkorajojen sulkeminen pakolaisuudelta
- EU:n sisämarkkinoiden ja niukkojen tuotantotekijöiden suojeleminen kaupanesteillä ja säännöstelyllä
- Kansallisen aluepolitiikan roolin vähentyminen
- Alueiden erityisvahvuuksien kehittäminen EU-tuilla: klusterit ja osaamiskehittämät ovat paikkasidonnaisia
- Suuruuden ekonomia: suuret eurooppalaiset yritykset hyödyntävät Suomen raaka-aineresursseja tehokkaasti
- Metsäpohjainen bioenergia menettää asemansa päästöttömänä

SULKEUTUMINEN

TAKAISIN TEKSTIIN

VÄLTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET
JA SKENAARIOKOHTAISET VARAUTU-
MISSUUNNITELMAT

VÄLTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET JA SKENAARIOKOHTAISET VARAUTUMIS- SUUNNITELMAT

SKENAARIO 4: DIGIHEIMOJEN MAAILMA

- Rakennamme ja otamme käyttöön uusia toimintamalleja (Quick start -kokeilukulttuurimalli), joilla voidaan nopeasti tuottaa uusia tuotteita tai palveluja.
- Lisäämme verkostoitumista ja otamme aktiivisen roolin valittujen verkostojen vetäjänä tai edistäjänä.
- Luomme alueelle hyvät mahdollisuudet uudelleen kouluttautua ja työllistyä nopeasti uusiin töihin.
- Varmistamme että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset ja erittäin nopeat tietoliikenneyhteydet ja korkea toimitusvarmuus.
- Osaamme hyödyntää ihmis-, tavara-, tieto- ja palveluvirtoja kokonaisvaltaisesti.
- Markkinoimme Etelä-Savoa turvallisena ja edullisena digiyritysten ja datakeskusten sijoittautumisalueena
- Lobbaamme, jotta automaation vuoksi halpamaista Suomeen palautuva tuotanto sijoittuu Etelä-Savoon.
- Kehitämme koulutusta tutkintoperusteisuudesta osaamisperusteisuuteen.
- Vahvoja toimialoja: sähköiset palvelut, edistysellinen analytiikka ja IoT, 3D-tulostus, datan varastointi, ympäristöteknologia, kierratolouden ratkaisut jne.

SKENAARIO 3: KEKKOSLANDIA 2.0

- Varmistamme, että Etelä-Savolle keskeinen infrastruktuuri luetaan pääväyläksi eli ainakin Savon rata ja/tai 5-tie pysyvät kunnossa
- Vahvistamme edellytyksiä ja verkostoja toimia Venäjällä. Varmistamme, että Suomen ja Venäjän välinen liikenne ja matkailu kulkeutuu mahdollisimman paljon Etelä-Savoon tai sen kautta lisäämällä tunnettuutta Venäjällä ja avaamalla Parikkalan rajanylityspaikan.
- Tavoittelemme digitalisaation, automatisaation ja uusien logistiikan muotojen tehokkaampaa hyödyntämistä saavutettavuuden parantamiseksi.
- Lisäämme ja tuemme yritysten ja asukkaiden omaa vastuunottoa: yksilöiden ja yhteisöjen roolin lisääminen
- Markkinoinnin painopisteiksi nostetaan edullisuus, turvallisuus ja aineettomat, ilmaiset vetovoimatekijät. Mahdollistamme edullisen asumisen myös jatkossa.
- Kehitämme ja rajaamme alueen korkeakoulutusta muista erottuvaksi. Korostamme tutkimuksen ja koulutuksen tuottavuutta.
- Vahvoja toimialoja: metsäteollisuus, edullisten raaka-aineiden jatkojalostus, terveys- ja hyvinvointipalvelut

SKENAARIOISTA RIIPPUMATTOMAT VÄLTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET

- Vahvistamme alueen yhtenäistä identiteettiä ja maineyötä. Korostamme alueen vetovoimatekijöitä, onnistumisia ja potentiaalia: Saimaa, ympäristö, puhtaus, turvallisuus, biotalous, kulttuuri jne.
- Panostamme kaupunkien kehittämisen lisäksi myös kirkonkylien elinvoimaan.
- Bench learning: verkostoidumme, haemme ja sovellamme jatkuvasti parhaita käytäntöjä muilta alueilta ja kansainvälisesti.
- Hyödynnämme uusia toimintatapoja, kokeilukulttuuria, digitalisaatiota ja sosiaalisia innovaatioita yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa.
- Luomme toimivan alustan yritysten perustamiseksi ja kasvamiseksi Etelä-Savossa. Panostamme yrittäjyyskasvatukseen.
- Huomioimme elinkeinorakenteen ja työurien muutoksen koulutuksessa. Tuemme työelämän ja asumisen monimuotoisia ja joustavia ratkaisuja alueellisesti ja erilaisissa verkostoissa.
- Sovitamme koulutusrakenteessa yhteen elinkeinoelämän ja opiskelijoiden osaamistarpeet.
- Edistämme yritysten ympäristökilpailukykyä ja turvaamme ympäristön hyvän tilan sekä luonnon monimuotoisuuden
- Parannamme Etelä-Savon saavutettavuutta. Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa raaka-aineiden ja luontoarvojen hyödyntämisen, ja että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset tietoliikenneyhteydet.
- Lisäämme hallitusti tulomuuttoa Suomesta ja ulkomailta ja työllistämme heidät nopeasti.

SKENAARIO 1: ALUEIDEN SUOMI UUDESSA MAAILMANJÄRJESTYKSESSÄ

- Panostamme biotalouden vientialoihin ja vientiosaami-seen. Verkostoidumme erityisesti Venäjän suuntaan.
- Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa luonnonresurssien hyödyntämisen. Lisäämme raaka-aineiden jalostusastetta.
- Lisäämme tehokkuutta ja kilpailukykyä digitalisaation, automatisaation ja logistiikan ratkaisuilla.
- Vahvistamme brändiä puhtaana, luonnonympäristöltä rikkaana ja turvallisena matkailu- ja asumiskohteena. Keskitymme markkinoinnissa Venäjään ja kotimaahan.
- Panostamme kulttuuriin monipuolistamalla tarjontaa ja luomalla kulttuuriklusterin.
- Varmistamme, että saamme suuren määrän maahan-muuttajia kotoutettua ja työelämään nopeasti.
- Profiloidumme kestävän kehityksen alueeksi: mm. vetyauton tankkauspiisteet.
- Vahvoja toimialoja: biotalous (metsäresurssien monimuotoinen hyödyntäminen), Venäjälle suuntautuvat raaka-aineiden jalostuksen ratkaisut, ympäristöteknologia, uusiutuvan energian ratkaisut, elintarviketeollisuus, luomu, hyvinvointipalvelut ja kulttuuri.

SKENAARIO 2: EU HIEKKALAAKIKONA

- Vahvistamme alueen näkyvyyttä ja lobbausta EU:ssa.
- Teemme selkeät valinnat ja panostamme EU:n näkökulmasta houkutteleviin toimialoihin. Hyödynnämme älykästä erikoistumista ja rakennamme vahvoja verkottuneita klustereita.
- Kehitämme elinkeinoelämän kilpailukykyä kiristävissä kansainvälistyvässä kilpailutilanteessa.
- Vaikutamme eurooppalaisiin suuriin yrityksiin, jotta ne investoivat alueelle ja työllistäisivät eteläsavolaisia.
- Kaavoituksessa panostamme keskuksiin ja tehokkuu-teen. Kaavoitus tukee raaka-aineiden hyödyntämistä.
- Matkailussa rakennamme suurempia kokonaisuuksia Saimaa brändin ympärille. Panostamme eurooppalaisiin ja aasialaisiin matkailijoihin. Investoimme turismi-infraan.
- Koulutuksessa panostamme valittuihin erikoistumis-aloihin ja kansainvälistymiseen. Houkuttelemme eurooppalaisia opiskelijoita ja osajia alueelle.
- Vahvoja toimialoja: metsäbiomassan monimuotoinen käyttö (fokus pois bioenergiasta), turvallisuusteknologia, terveysteknologia, ympäristöteknologia. Alkutuotannossa keskitymme vain vahvuuksiin.

TAKAISIN TEKSTIIN

ETELÄ-SAVON
SKENAARIOIDEN
KITEITYKSET

**TÄMÄ ON
PUHTAASTI
PARAS!**

ETELÄ-SAVO

SAIMAAN MAAKUNTA

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO